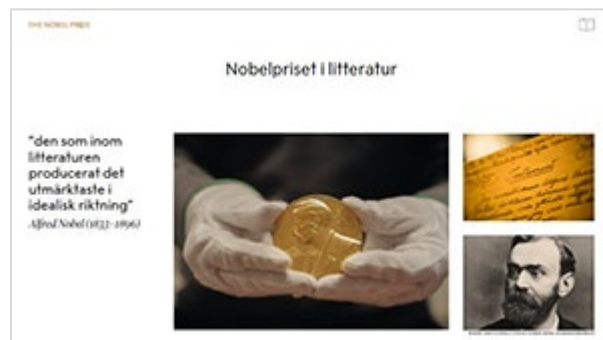

THE NOBEL PRIZE

Bildspelsmanus – Litteraturpriset 2025 László Krasznahorkai

Nobelpriset i litteratur

- Nobelpriset skapades av Alfred Nobel. Han blev väldigt rik på sin uppfinning dynamit. Innan han dog 1896 skrev han i sitt testamente att den största delen av förmögenheten skulle användas till ett pris till "dem, som hafva gjort menskligheten den största nytta".
- Enligt testamentet ska priset delas ut i fem kategorier: fysik, kemi, fysiologi eller medicin, litteratur och fred.
- Nobelpriset i litteratur belönar "den som inom litteraturen producerat det utmärktaste i idealisk riktning". Romaner, noveller, diktsamlingar och pjäser, men även andra genrer som historiska eller filosofiska texter har belönats.
- År 2016 gick priset för första gången till en renodlad låtskrivare, då Bob Dylan fick Nobelpriset.

2025 års litteraturpristagare

- László Krasznahorkai föddes 1954 i staden Gyula i sydöstra Ungern.
- Som ung flyttade han ofta för att fly undan den obligatoriska värnplikten och provade istället olika sorters jobb.
- Ett jobb på en bondgård fick Krasznahorkai att bli författare - han tvingades hålla fast griskultingar när de kastrerades. Han led mycket med kulningarna och upplevelsen gjorde att han ville skriva om världen på ett djupare plan.
- László Krasznahorkai räknas idag som en av Ungerns viktigaste författare och har skrivit romaner, noveller, essäer och pjäser. Flera av hans böcker har blivit film.

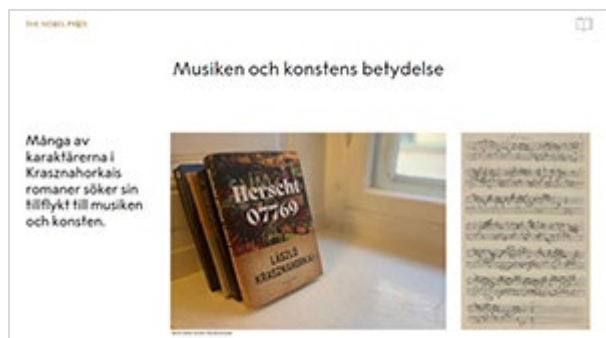
Återkommande teman

- László Krasznahorkais romaner beskrivs ofta som apokalyptiska – de skildrar samhällen och människor där undergången verkar vara nära. Miljöerna är dystra liksom många av karaktärerna, men humor finns där också.
- Ett exempel är boken *Motståndets melankoli* som av Svenska Akademien kallas för ”en febrig skräckfantasi”.
- Romanen utspelar sig i en liten ungersk stad efter Sovjetunionens fall där olycksbådande tecken börjar visa sig, inte minst när en spöklik cirkus kommer till stan och visar upp ett kadaver av en jätteval. Uppståndelsen kring cirkusen väcker liv i extrema krafter och leder till våldsamheter som inte ens militären kan få stopp på.
- Romanen har också beskrivits som en apokalyptisk komedi. Människornas beteenden i kaoset som råder framstår som komiska och absurda – de bär på en sorts svart humor.

Musiken och konstens betydelse

- Ett annat återkommande tema hos Krasznahorkai är musikens och konstens betydelse.
- Romanen *Herscht 07769* handlar om den snälle klottersaneraren Florian Herscht, som är övertygad om att universums undergång är nära och skriver varnande brev till förbundskansler Angela Merkel. Helst vill Florian bara lyssna på musik av kompositören Johann Sebastian Bach, och kraften i Bachs musik spelar en viktig roll i romanen. Först är musiken påtvingad, sedan blir den hans tröst. Romanen utspelar sig därtill i Thüringen, det område i Tyskland där Bach föddes.

Den flödande stilen

- Krasznahorkais språk består av långa, vindlande meningar som ofta sträcker sig över flera sidor. Romanen *Herscht 07769* är till exempel skriven i en enda mening på över 300 sidor. Det finns inga kapitel eller stycken och bara en enda punkt, men många kommatecken.
- Denna flödande stil kan liknas vid en inre ström av tankar och ord som ibland kallas för stream of consciousness, eller inre monolog på svenska, men i Krasznahorkais evighetsmeningar ryms också dialoger och beskrivningar.
- Krasznahorkai har själv sagt att han inte litar på korta meningar – att människor inte talar med punkter utan med kommatecken. ”Punkten tillhör Gud, inte människan”.

- Krasznahorkais svenska översättare Daniel Gustafsson menar att berättelserna drar sig själva framåt. Han säger också att den ungerska grammatiken är omvänd jämfört med den svenska och att utmaningen blir att fånga författarens flyt så att det inte blir hackigt.

Utdrag ur *Herscht 07769*

- Här är några rader ur *Herscht 07769*:

... så han skrev under, vek
pappret två gånger,
stoppade ner det och skrev
till sist adressen, men nej,
han skakade på huvudet,
det var inte bra, han tog ut
pappret ur kuvertet,
knycklade ihop det och
slängde det på golvet, jag måste utgå ifrån, sa han till själv i huvudet som han
brukade, att förbundskanslern har examen i fysik, jag behöver inte gå in på
detaljer, utan helt enkelt bara drämma till så att hon genast förstår magnituden,
det vill säga att hon genast måste göra något ...

Ur *Herscht 07769* (2023)

Norstedts

Översättare Daniel Gustafsson

Krasznahorkai och samtiden

- Litteraturvetaren Paul Tenngart menar att om många tidigare Nobelpristagare har skildrat historiska trauman, så beskriver Krasznahorkai ett pågående trauma – fascismen som sprider sig över världen och vad det innebär för vår samtid.
- I en intervju med Krasznahorkai precis efter tillkännagivandet av Nobelpriset uppmuntrar han alla att använda sin fantasi och att läsa och njuta av böcker, "eftersom läsandet ger oss mer kraft att överleva denna mycket svåra tid på jorden."

